

Genel Muhasebe - II

Ankara Üniversitesi
Siyasal Bilgiler Fakültesi
İşletme Bölümü
Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Maddi olmayan duran varlıklar; herhangi bir fiziksel varlığı bulunmayan ve işletmenin belli bir şekilde yararlandığı veya yararlanmayı beklediği aktifleştirilen giderler ile belli koşullar altında hukuken himaye gören haklar ve şerefiyelerin izlendiği hesap grubudur.

- Haklar
- Şerefiye
- Kuruluş ve Örgütlenme Giderleri
- Araştırma ve Geliştirme Giderleri
- Özel Maliyetler
- Diğer Maddi Olmayan Duran Varlıklar
- Birikmiş Amortismanlar (-)
- Verilen Avanslar

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Örnek: İşletme, peşin bedelle 35 000 TL.'ye bir patent hakkı satın almıştır. Yapılan noter vb. giderler için 5 000 TL. ödenmiştir. Bu işlemlere ilişkin KDV peşin ödenmiştir. Bu işlem iki türlü muhasebeleştirilebilir:

260-HAKLAR	40 000	
191-İNDİRİLECEK KDV	4 000	
100-KASA		44 000

260-HAKLAR	35 000	
191-İNDİRİLECEK KDV	3 500	
100-KASA		38 500

770-GENEL YÖNETİM GİDERLERİ	5 000	
191-İNDİRİLECEK KDV	500	
100-KASA		5 500

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Özel Maliyetler: İşletmelerin uzun vadeli sözleşmelerle kiraladıkları gayrimenkullarda normal bakım, tamir ve temizleme giderleri dışında, faaliyetlerini yürütmek amaçlarıyla yaptıkları değişikliklere ve eklere ilişkin giderlere özel maliyet bedeli denir.

Kira sözleşmesi sonunda gayrimenkuldaki bu değişiklikler ve ekler bedelsiz olarak gayrimenkul sahibine bırakılır.

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Örnek: İşletme, satış mağazası olarak kiraladığı binada asansör tesisatı kurdurmuştur. Bu işlemle ilgili olarak 30 000 TL. ve KDV'si için borçlanılmıştır.

264-ÖZEL MALİYETLER	30 000	
191-İNDİRİLECEK KDV	3 000	
329-DİĞER TİCARİ BORÇLAR		33 000

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Örnek: İşletme, asansör tesisatı kurduğu satış mağazasını 5 yıllığına kiralamıştır.

760-PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ 268-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	6 000	6 000
---	-------	-------

MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR

Örnek: İşletme, 5 yıllığına kiraladığı satış mağazasını üçüncü yılın sonunda boşaltmıştır.

268-BİRİKMiŞ AMORTİSMANLAR	18 000	
689-DİĞER OLAĞANDIŞI GİDER VE ZARARLAR	12 000	
264-ÖZEL MALİYETLER		30 000

AMORTİSMANLAR

257- Birikmiş Amortismanlar (Maddi duran varlıklar için)

268- Birikmiş Amortismanlar (Maddi olmayan duran varlıklar için)

278- Birikmiş Tükenme Payları (Özel tükenmeye tabi varlıklar için)

Boş arazi ve arsalar dışında kalan maddi duran varlık maliyetlerinin gider haline getirilmesinde ve dönemsel olarak maliyetlere yüklenecek tutarın tahmin edilmesinde şu unsurlar gözönünde bulundurulur:

1- Amortisman matrahı

2- Hurda değer

3- Tahmini hizmet süresi (Faydalı – ekonomik ömür)

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

Eşit Tutarlar Yöntemi

M = Amortisman matrahı (duran varlığın elde edilme maliyeti veya o yıla ilişkin değer)

H = Hurda değer

n = Hizmet süresi (yıl olarak)

A = Yıllık amortisman tutarı

a = Amortisman oranı

$$A = (M - H) / n \quad \text{veya} \quad A = M \times a$$

$$a = 1 / n \quad \text{veya} \quad a = A / (M - H)$$

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

Eşit Tutarlar Yöntemi

Örnek: İşletme, elde edilme maliyeti 42 000 TL. olan bir demirbaş satın almıştır. Demirbaşın hurda değerinin 2 000 TL. ve faydalı ömrünün 4 yıl olduğu saptanmıştır.

$$A = (42\ 000 - 2\ 000) / 4$$

$$A = 10\ 000$$

$$a = 1 / 4 = 0.25$$

veya

$$a = 10\ 000 / (42\ 000 - 2\ 000) = 0.25$$

$$A = 40\ 000 \times 0.25 = 10\ 000$$

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

AMORTİSMAN TABLOSU

Yıllar	Yıllık Amortisman Tutarı	Birikmiş Amortismanlar	Duran Varlığın Kalan Değeri
			42 000
1	10 000	10 000	32 000
2	10 000	20 000	22 000
3	10 000	30 000	12 000
4	10 000	40 000	2 000

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

Azalan Bakiyeler Yöntemi

Örnek: İşletme, elde edilme maliyeti 40 000 TL. olan bir demirbaş satın almıştır. Demirbaşın hurda değeri bulunmamaktadır ve faydalı ömrü 4 yıldır.

$$a = 1 / 4 = 0.25$$

$$a = 0.25 \times 2 = 0.50$$

$$A = M \times 0.50$$

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

AMORTİSMAN TABLOSU

Yıllar	Yıllık Amortisman Tutarı	Birikmiş Amortismanlar	Duran Varlığın Kalan Değeri
			40 000
1	20 000	20 000	20 000
2	10 000	30 000	10 000
3	5 000	35 000	5 000
4	5 000	40 000	0

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

Kuramsal olarak yılın birimleri (aylar veya günler) için amortisman hesaplanabilir. Ülkemizde, sadece binek otomobilleri için aylık amortisman ayrılır.

Örnek: İşletme Kasım ayında 72 000 TL. tutarında bir binek otosunu peşin bedelle satın almıştır. Otonun ekonomik ömrü 8 yıldır. İşletme eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırmaktadır.

$$A = 72\ 000 / 8 = 9\ 000$$

$$2 \text{ Aylık Amortisman Tutarı} = 9\ 000 / 6 = 1\ 500$$

veya

$$a = 1 / 8 = 0.125$$

$$A = 72\ 000 \times 0.125 = 9\ 000$$

$$2 \text{ Aylık Amortisman Tutarı} = 9\ 000 / 6 = 1\ 500$$

AMORTİSMANLAR-Hesaplama Yöntemleri

İşletmeler eşit tutarlar yöntemine göre amortisman ayırdıktan sonra, bu yöntemi değiştiremezler. Fakat azalan bakiyeler yöntemini uygulayan işletmeler, istedikleri zaman bu yönteme göre amortisman ayırmaya son verip, eşit tutarlar yöntemini uygulamaya başlayabilirler.

AMORTİSMANLAR-Kayıt Yöntemleri

Endirekt Yöntem:

Yıllık amortisman tutarı, faaliyet gider hesabını temsil eden amortisman giderleri hesabına borç; "Birikmiş Amortismanlar" hesabına alacak olarak kaydedilir.

760-PAZARLAMA, SATIŞ VE DAĞITIM GİDERLERİ	1 500	
257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR		1 500

AMORTİSMANLAR-Kayıt Yöntemleri

Her yıl amortismanlarla ilgili kayıtlar yapıldığı takdirde; faydalı ömrün sonunda varlık hesabı ile birikmiş amortismanlar hesabı kalanları birbirine eşit olur.

Varlık hesabı, birikmiş amortismanlar hesabı ile karşılaştırılarak kapatılır:

257-BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	72 000	
254-TAŞITLAR		72 000

AMORTİSMANLAR

Maddi olmayan duran varlıklardan kanun, sözleşme veya ilgili aktif değerin niteliği gereği sınırlı bir kullanılma süresine sahip olanlar, bu süre içinde itfa edilirler. Maddi olmayan duran varlıklardan sınırsız bir ömre sahip olanlar için itfa sözkonusu değildir.

Şerefiye ile kuruluş ve örgütlenme giderleri muhasebe değeri (kayıtlı değerleri) üzerinden eşit tutarlarda ve beş yıl içinde itfa edilirler.

Özel maliyet bedelleri kira süresine göre eşit yüzdelerle itfa edilirler. Kira süresi dolmadan, kiralanan yerin boşaltılması durumunda; henüz itfa edilmemiş olan giderler, boşaltma yılında bir defada gider yazılır.